

Рассмотрены основные подходы к формированию стратегии устойчивого развития сельских регионов Украины.

Региональное развитие, устойчивое развитие, сельское хозяйство, государственная политика.

The main approaches to building a strategy for sustainable development of rural regions of Ukraine.

Regional development, sustainable development, agriculture, public policy.

УДК 336.71/.77

ОЦІНКА ФІНАНСОВОЇ НЕСПРОМОЖНОСТІ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ

Т. І. Євєнко, аспірант*

Виявлено переваги та недоліки інтегральної методики прогнозування фінансової кризи банківських установ та рейтингової методики CAMELS (методика НБУ), яка полягає у визначенні загального стану банку за всіма напрямками його діяльності. Встановлено проблеми застосування методики CAMELS та можливості її адаптації у практиці вітчизняних банківських установ для оцінки фінансової неспроможності.

Фінансова неспроможність, ліквідність, сумарні зобов'язання, інтегральний показник, коефіцієнт варіації, методика CAMELS.

Ключовою проблемою сучасної економіки України є криза платежів у банківській системі. Питання фінансової неспроможності в економічній ситуації, яка склалася в Україні внаслідок світової фінансової кризи, набувають особливого значення, що пов'язано зі значним зниженням платоспроможності, рентабельності банківських установ. З'ясування сутності банківських криз, з погляду можливостей їх дослідження в аналітичному процесі, дозволяє сформувати адекватну систему аналітичних показників діагностики кризових явищ та методичний інструментарій їх оцінювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанню оцінки фінансової неспроможності та банкрутства приділяється велика увага з боку вітчизняних та зарубіжних науковців. Розробкою методик і критеріїв прогнозування банкрутства займалися такі провідні вчені, як Е. Альтман, У. Бівер, Р. Ліс, Г. Спрінгейт, Дж. Таффлер, Г. Тішоу, Д. Дюран, Р. Сайфуллін, Г. Кадиков, В. Ковальов та ін. Вагомий внесок у вирішення питань банкрутства та антикризового управління зробили вітчизняні вчені:

* Науковий керівник – доктор економічних наук, професор В. П. Мартиненко

© Т. І. Євєнко, 2014

І. Жук, Л. Лігоненко, О. Терещенко, В. Мартиненко, Т. Тесленко та ін. Однак як зарубіжні, так і вітчизняні методики мають певні недоліки, що ускладнюють можливість їх застосування в Україні. Відтак актуальним є дослідження їхніх переваг та недоліків задля виявлення можливості адаптування для використання в Україні.

Мета дослідження – оцінка фінансово неспроможних досліджуваних банківських установ за допомогою сучасних методик.

Виклад основного матеріалу. Існує велика кількість методик прогнозування фінансової кризи банківських установ, серед яких слід відзначити інтегральну методику В. С. Кромонава та рейтингову методику CAMELS (методика НБУ).

Класичним прикладом бальної системи визначення надійності банків, що широко застосовується у світовій та вітчизняній практиці, є рейтингова система CAMELS [2, 4]. Основою рейтингової системи CAMELS є оцінка ризиків та визначення рейтингових оцінок за такими основними компонентами:

„С” – (Capitaladequacy) – адекватність капіталу; оцінка капіталу банку з погляду його достатності для захисту інтересів вкладників;

„А” – (Assetquality) – якість активів; оцінка можливості забезпечення повернення активів, а також вплив проблемних кредитів на загальне фінансове положення банку;

„М” – (Management) – менеджмент; оцінка методів управління банківською установою з урахуванням ефективності її діяльності, методів контролю і виконання встановлених законів та нормативних актів;

„Е” – (Earnings) – надходження або рентабельність; „L” – (Liquidity) – ліквідність; оцінка рівня ліквідності банку з погляду її достатності для виконання як звичайних, так і непередбачених зобов’язань;

„S” – (Market risk sensitivity) – чутливість до ринкового ризику [2, 4].

Серед індексних рейтингових методик аналізу фінансового стану банків найпопулярнішою є методика В. С. Кромонава [6]. При використанні даного підходу для встановлення рівня надійності банку визначаються шість оціночних показників фінансового стану банку (k_1 , k_2 , k_3 , k_4 , k_5 , k_6) та вагові коефіцієнти для кожного з них (табл. 1).

Найважливішим є генеральний коефіцієнт надійності, розрахований як відношення капіталу до ризикових активів, який має найбільшу вагу – 45%. Інтегральний показник (N) розраховується як сума базових коефіцієнтів із урахуванням їхньої ваги:

$$N = (k_1 / 1) \times 45 + (k_2 / 2) \times 20 + (k_3 / 3) \times 10 + (k_4 / 1) \times 15 + (k_5 / 1) \times 5 + (k_6 / 3) \times 5 \quad (1)$$

Об’єктом дослідження обрано 10 українських банків, фінансовий стан яких оцінено з використанням методики В. С. Кромонава.

Для того, щоб оцінити підсумковий рейтинг цих банків, необхідно розрахувати коефіцієнти K_1 - K_6 . Значення коефіцієнтів K_1 - K_6 представлені у табл. 2.

За формулою 1 (з урахуванням критичних границь і значущості окремих коефіцієнтів) розрахуємо підсумкові рейтинги досліджуваних банків.

1. Методика рейтингових показників В. С. Кромонава

№	Показник	Алгоритм	Розшифровка	Критична границя	Значущість, %
1	Генеральний коефіцієнт надійності	$K_1 = \frac{K}{Ap}$	К – власний капітал; Ap – робочі ризикові активи	1	45
2	Коефіцієнт миттєвої ліквідності	$K_2 = \frac{ЛА}{ЗЗ}$	ЛА – ліквідні активи; ЗЗ – зобов'язання до запитання	1	20
3	Крос-коефіцієнт	$K_3 = \frac{З}{Ap}$	З – сумарні зобов'язання	3	10
4	Генеральний коефіцієнт ліквідності	$K_4 = \frac{ЛА + ЗК}{З}$	ЗК – захищений капітал у вигляді будівель, устаткування, інвентарю, капіталовкладень, дорогоцінних металів	1	15
5	Коефіцієнт захищеності капіталу	$K_5 = \frac{ЗК}{К}$		1	5
6	Коефіцієнт фондової капіталізації прибутку	$K_6 = \frac{К}{СК}$	СК – статутний капітал	3	5

Приклад розрахунку підсумкового рейтингу банків на 31.12.2012 р.:

N ПАТ «ПриватБанк» на 31.12.12 = $0,16 \cdot 45 + 1,07 \cdot 20 + 1,35 \cdot 10/3 + 0,19 \cdot 15 + 0,14 \cdot 5 + 1,23 \cdot 5/3 = 38,7\%$.

N ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» на 31.12.12 = $0,19 \cdot 45 + 0,66 \cdot 20 + 1,27 \cdot 10/3 + 0,29 \cdot 15 + 0,45 \cdot 5 + 2,11 \cdot 5/3 = 36,1\%$.

N ПАТ «ПромінвестБанк» на 31.12.12 = $0,14 \cdot 45 + 0,72 \cdot 20 + 0,97 \cdot 10/3 + 0,16 \cdot 15 + 0,53 \cdot 5 + 1 \cdot 5/3 = 30,65\%$.

N ПАТ «УкрексімБанк» на 31.12.12 = $0,27 \cdot 45 + 0,84 \cdot 20 + 1,07 \cdot 10/3 + 0,3 \cdot 15 + 0,13 \cdot 5 + 1,09 \cdot 5/3 = 39,48\%$.

N ПАТ «ОТП Банк» на 31.12.12 = $0,19 \cdot 45 + 0,53 \cdot 20 + 0,91 \cdot 10/3 + 0,18 \cdot 15 + 0,14 \cdot 5 + 1,22 \cdot 5/3 = 27,62\%$.

N ПАТ «Ощадбанк» на 31.12.12 = $0,27 \cdot 45 + 0,93 \cdot 20 + 0,99 \cdot 10/3 + 0,27 \cdot 15 + 0,16 \cdot 5 + 1,17 \cdot 5/3 = 40,85\%$.

N ПАТ «КредіАгроколь Банк» на 31.12.12 = $0,13 \cdot 45 + 0,92 \cdot 20 + 1,11 \cdot 10/3 + 0,28 \cdot 15 + 0,29 \cdot 5 + 1,32 \cdot 5/3 = 35,8\%$.

N ПАТ «Правекс-Банк» на 31.12.12 = $0,32 \cdot 45 + 0,52 \cdot 20 + 0,98 \cdot 10/3 + 0,33 \cdot 15 + 0,54 \cdot 5 + 1,34 \cdot 5/3 = 37,95\%$.

N ПАТ «Родовід Банк» на 31.12.12 = $10,8 \cdot 45 + 0,65 \cdot 20 + 15,48 \cdot 10/3 + 0,12 \cdot 15 + 0,14 \cdot 5 + 0,3 \cdot 5/3 = 553,6\%$.

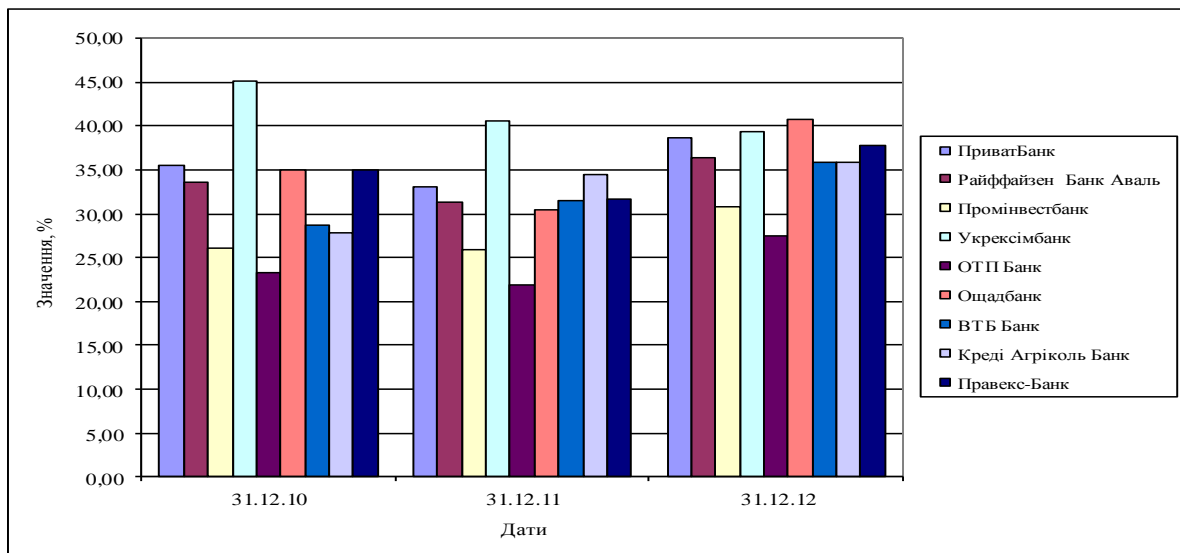
Результати розрахунку інтегрального індексу В. С. Кромонава показують, що найбільший рейтинг має санаційний банк ПАТ «Родовід Банк», на кінець 2012 р. він досяг рівня 553,59. Така ситуація є свідченням, перш за все, того, що даний банк має дуже високе співвідношення власного капіталу до робочих активів. Завдяки цьому, рейтинг K1 у розрахунку інтегрального показника становив 485,98 %, тобто основну його частину. Таким чином, ПАТ «Родовід Банк» має дуже високе значення інтегрального рейтингу В. С. Кромонава.

2. Розрахунок показників рейтингу В. С. Кромонава станом на 31.12.2012 року

№	Банківські установи	Показники					
		Генеральний коефіцієнт надійності (K1), %	Коефіцієнт миттєвої ліквідності (K2), %	Крос-коефіцієнт (K3), %	Генеральний коефіцієнт ліквідності (K4), %	Коефіцієнт захищеності капіталу (K5), %	Коефіцієнт фондової капіталізації прибутку (K6), %
1	ПриватБанк	0,16	1,07	1,35	0,19	0,14	1,23
2	Райффайзен Банк Аваль	0,19	0,66	1,27	0,29	0,45	2,11
3	ПромінвестБанк	0,14	0,72	0,97	0,16	0,53	1
4	УкрексімБанк	0,27	0,84	1,07	0,3	0,13	1,09
5	ОТП Банк	0,19	0,53	0,91	0,18	0,14	1,22
6	Ощадбанк	0,27	0,93	0,99	0,27	0,16	1,17
7	ВТБ Банк	0,15	1,02	1,15	0,15	0,23	0,75
8	КредіАгріколь Банк	0,13	0,92	1,11	0,28	0,29	1,32
9	Правекс-Банк	0,32	0,52	0,98	0,33	0,54	1,34
10	Родовід Банк	10,8	0,65	15,48	0,12	0,14	0,3

Методика В. С. Кромонава не може бути еталоном для оцінки фінансового стану банків і має бути підкріплена методикою CAMELS, яку пропонує НБУ у своїй постанові № 171 від 08.05.2002 р.

Динаміку інтегрального показника В. С. Кромонава для досліджуваних (несанаційних) банків за 2010–2012 рр. подано на рисунку.

Динаміка інтегрального показника В. С. Кромонава для досліджуваних (несанаційних) банків за 2010–2012 роки, %

Джерело: розраховано автором

Дані рисунку свідчать, що в останні три роки інтегральний рейтинг В. С. Кромонава для всіх досліджуваних банків є достатньо близьким один до іншого і знаходиться у межах від 20 % до 45 %.

Слід відзначити той факт, що наприкінці 2012 р. діапазон значень інтегрального показника В. С. Кромонава був значно меншим, ніж два роки тому. Це можна простежити, по-перше, порівнявши мінімальні та максимальні значення N. Але більш якісний висновок про діапазон значень інтегрального показника можна зробити, розрахувавши його середні квадратичні відхилення та коефіцієнти варіації табл. 3.

На базі даних табл. 3 розрахуємо середні квадратичні відхилення інтегральних показників В. С. Кромонава для досліджуваних банків:

$$\sigma_{31.12.10} = \sqrt{\frac{343,16}{9}} = 6,17 \% ; \quad \sigma_{31.12.11} = \sqrt{\frac{220,27}{9}} = 4,95 \% ;$$

$$\sigma_{31.12.12} = \sqrt{\frac{143,95}{9}} = 4 \% .$$

Середнє квадратичне відхилення інтегральних показників В. С. Кромонава для досліджуваних банків наприкінці 2012 р. становило 6,17 %. Упродовж 2011 р. воно зменшилося до 4,95 %, а протягом 2012 – ще до 4 %.

3. Попередні розрахунки для знаходження квадратичних відхилень та коефіцієнтів варіації інтегральних показників В. С. Кромонава для досліджуваних банків

№	Банки	Значення інтегрального показника Кромонава (x)			x - \bar{x}			$(x - \bar{x})^2$		
		31.12.10	31.12.11	31.12.12	31.12.10	31.12.11	31.12.12	31.12.10	31.12.11	31.12.12
1	ПриватБанк Райффайзен	35,45	33,00	38,70	3,25	1,78	2,81	10,54	3,17	7,90
2	Банк Аваль	33,54	31,30	36,39	1,34	0,08	0,50	1,79	0,01	0,25
3	Промінвестбанк	26,04	25,83	30,72	-6,16	-5,39	5,17	37,98	29,08	26,74
4	Укрексімбанк	45,07	40,68	39,41	12,87	9,46	3,52	165,72	89,55	12,37
5	ОТП Банк	23,20	21,93	27,54	-9,00	-9,29	8,35	81,07	86,39	69,70
6	Ощадбанк	34,92	30,43	40,75	2,72	-0,79	4,86	7,39	0,63	23,61
7	ВТБ Банк КредіАгроколь	28,70	31,53	35,81	-3,50	0,31	0,08	12,24	0,09	0,01
8	Банк	27,88	34,55	35,94	-4,32	3,33	0,05	18,69	11,06	0,00
9	Правекс-Банк	34,98	31,75	37,73	2,78	0,53	1,84	7,74	0,28	3,37
	Сума	289,77	280,99	322,99				343,16	220,27	143,95
	Середнє	32,20	31,22	35,89						

Джерело: розраховано автором на основі даних фінансової звітності банків України із сайту НБУ [5]

Розрахуємо коефіцієнти варіації інтегральних показників В. С. Кромонава:

$$v_{31.12.10} = \frac{6,17}{32,2} * 100\% = 19,18\%; \quad v_{31.12.11} = \frac{4,95}{31,22} * 100\% = 15,85\%;$$

$$v_{31.12.12} = \frac{4}{35,89} * 100\% = 11,14\%.$$

Варіація інтегральних показників В. С. Кромонава для досліджуваних банків у останні три роки знаходиться в діапазоні від 11,14 % до 19,18 %, що набагато нижче за граничний показник 30 %. Це свідчить про незначне коливання значень.

Комплексна рейтингова оцінка за методикою CAMELS не може визначатися як середнє арифметичне рейтингових оцінок за компонентами рейтингової системи; має бути цілим числом та враховувати всі основні фактори, що відображені при визначенні рейтингових оцінок за всіма компонентами [1].

Перший етап використання цієї методики передбачає дослідження достатності капіталу. З об'єктивних факторів, які впливають на результати дослідження достатності капіталу, ми маємо значення та динаміку

показників регулятивного капіталу, нормативів капіталу та рентабельності капіталу. Попередні висновки відносно цих показників такі:

В останні три аналізовані роки досліджувані банки виконують нормативи капіталу. Найбільш переконливе виконання відносних нормативів капіталу демонструє санаційний ПАТ «Родовід Банк», найменш переконливе – ПАТ «Приватбанк».

Динаміка абсолютних значень регулятивного капіталу п'яти досліджуваних банків (ПАТ «Приватбанк», ПАТ «Промінвестбанк», ПАТ «Укресімбанк», ПАТ «Ощадбанк», ПАТ «КредіАгріколь Банк») в останні два роки є позитивною. Банки ПАТ «Правекс-Банк» та ПАТ «Родовід Банк» за аналізований період мають стабільно негативні значення показника рентабельності капіталу, проте банки ПАТ «Промінвестбанк» та ПАТ «ВТБ Банк» мають негативну рентабельність капіталу хоча б по одному з трьох останніх років.

Найнадійнішими за показником достатності капіталу є банки ПАТ «Ощадбанк» та ПАТ «КредіАгріколь Банк», яким, завдяки високому рівню управління капіталом і відносно невисокому рівню негативно класифікованих активів, виставлена краща оцінка – 1. Санаційний банк ПАТ «Родовід Банк» отримує найнижчий рейтинг достатності капіталу, тому що цей банк має стабільно негативну рентабельність капіталу.

Найнадійнішими за якістю активів є ПАТ «Промінвестбанк» та ПАТ «Ощадбанк». Дані банки дотримуються нормативних вимог, установлених НБУ, щодо кредитного ризику й інвестування. З вищезгаданих причин, ПАТ «Промінвестбанк» та ПАТ «Ощадбанк» виставлені найкращі оцінки – одиниці.

Більш фінансово неспроможним за якістю активів був санаційний банк ПАТ «Родовід Банк». У діяльності банку є значні порушення та недоліки. Дослідження рівня менеджменту банків показало, що найнадійнішими за рівнем менеджменту є ПАТ «Приватбанк», ПАТ «Промінвестбанк» та ПАТ «КредіАгріколь Банк». У ПАТ «Приватбанк» є добре розуміння керівництвом банку ризиків, пов'язаних із діяльністю банку, зі змінами в економічному середовищі та обізнаність наглядової ради зі справами банку.

Високу дохідність має ПАТ «Райффайзен Банк Аваль», проте у нього спостерігається низька якість та диверсифікація активів, тому він отримав рейтинг «2».

Рівень ліквідності досліджуваних банків є вищим порівняно з іншими критеріями. Лише один банк має рейтинг ліквідності нижчий, ніж «2», зокрема, банк ПАТ «Родовід Банк», який отримує найнижчий рейтинг ліквідності, тому що даний банк в аналізованому періоді не досяг нормативного значення.

Стабільне виконання банками нормативів ліквідності, – на думку автора, – є наслідком не дуже суворої політики НБУ щодо нормативів ліквідності. Вимоги до різних нормативів ліквідності становлять від 20 до 60 %, тобто, ліквідні активи мають становити лише частину від обсягів відповідних до них зобов'язань.

Нижчий рівень чутливості до ризиків мають: ПАТ «Приватбанк», ПАТ «Промінвестбанк», ПАТ «КредіАгроколь Банк», які отримали рейтинг «1». Для цих банків характерний високий рівень диверсифікації активів.

ПАТ «Правекс-Банк» та ПАТ «Родовід Банк» характеризує дуже висока чутливість до ризиків. Низький рівень управління ринковим ризиком призводить до частого перевищення лімітів і до отримання збитків за окремими операціями, що негативно відображується на підсумковому результаті діяльності банків. З цих причин їм виставлена найгірша оцінка – «5».

Підсумкові рейтингові оцінки можна виставити шляхом виявлення оцінок, що найчастіше зустрічаються. Підрахунок середньоарифметичних оцінок, відповідно до Інструкції, заборонений [1].

Значення підсумкових рейтингів банків подані в табл.4.

Отже, найвищий підсумковий рейтинг серед досліджуваних банків має ПАТ «КредіАгроколь Банк», який за всіма аналізованими показниками має підсумковий рейтинг «1».

Ще чотири банки одержують підсумковий рейтинг, що дорівнює «2». Серед цих банків два банки є державними.

ПАТ «ВТБ Банк», унаслідок нестабільності фінансових результатів, відносно високого рівня ризиків за кредитами, а також недотримання деяких нормативів в окремі періоди, одержує підсумковий рейтинг, що дорівнює «3».

4. Підсумкові рейтинги банків за методикою CAMELS

Банки	C	A	M	E	L	S	Рейтинг, виставлений за найчастішими оцінками
ПриватБанк	2	2	1	1	1	1	1
Райффайзен Банк Аваль	2	3	2	2	2	2	2
Промінвестбанк	2	1	1	3	2	1	1
Укресімбанк	2	2	2	2	2	2	2
ОТП Банк	3	2	2	2	2	3	2
Ощадбанк	1	1	2	2	1	2	2
ВТБ Банк	3	4	3	3	1	3	3
КредіАгроколь Банк	1	1	1	1	1	1	1
Правекс-Банк	4	4	4	5	2	5	4
Родовід Банк	5	5	5	5	5	5	5

Джерело: складено автором

ПАТ «Правекс-банк» має вкрай незадовільні фінансові результати, високий рівень ризику за кредитами, негативну динаміку активів, скорочення числа відділень, низький рівень менеджменту. Зважаючи на зазначене вище, підсумковий рейтинг даного банку становить «4».

Найбільш несприятливий рейтинг серед усіх досліджуваних банків має санаційний банк ПАТ «Родовід Банк». За всіма параметрами він має найнижчий рейтинг, який дорівнює «5». Таким чином, застосування методик оцінки фінансового стану досліджуваних банків призвело до

достатньо різних результатів. Як було виявлено, кожна з цих методик має свої переваги та недоліки.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Здійснивши рейтинговий аналіз фінансового стану досліджуваних банків за допомогою методик В. С. Кромонава та CAMELS, можна зробити висновки, що у ПАТ «Родовід Банк» склалася така ситуація, що, завдяки значному перевищенню балансової вартості капіталу над дохідними активами внаслідок списання з балансу більшої частини цих активів та поповнення власного капіталу, цей банк має дуже високе значення інтегрального рейтингу В. С. Кромонава.

Застосування методики CAMELS показало, що найкращий підсумковий рейтинг серед досліджуваних банків має ПАТ «КредіАгріколь Банк», а найнижчий – ПАТ «Родовід Банк».

Проведена оцінка фінансового стану досліджуваних банків за розглянутими методиками показала різні результати. Як було виявлено, кожна з цих методик має свої переваги та недоліки.

Список літератури

1. Про порядок визначення рейтингових оцінок за рейтинговою системою CAMELS : положення НБУ № 171 від 08.05.2002 р. // Офіційний сайт Верховної Ради України в Інтернет. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0171500-02

2. Про порядок регулювання діяльності банків в Україні : інструкція НБУ, затверджена постановою № 368 від 28.08.2001 (зі змінами та доповненнями). Офіційний сайт ВРУ в Інтернет [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01>

3. Бутинець Ф. Ф. Аналіз діяльності комерційного банку : навч. посіб. / Ф. Ф. Бутинець, А. М. Герасимович. – Житомир : Рута, 2001. – С. 384.

4. Диба М. Капіталізація банківської системи як чинник підвищення надійності економіки України / М. І. Диба // Фінанси України. – 2008. – № 6. – С. 77–88.

5. Дані фінансової звітності банків України з сайту НБУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=64097

6. Кочетков В. Н. Анализ банковской деятельности: теоретико-прикладной аспект : монография / В. Н. Кочетков. – К. : МАУП, 1999. – С. 189.

7. Опря А. Т. Статистика : навч. посіб. / А. Т. Опря. – К. : ЦУЛ, 2012. – С. 448.

8. Панова Г.С. Анализ финансового состояния коммерческого банка : уч. пособие / Г.С. Панова – М. : Финансы и статистика, 1997. – С. 272.

Обнаружены преимущества и недостатки интегральной методики прогнозирования финансового кризиса банковских учреждений и рейтинговой методики CAMELS (методика НБУ). Установлены проблемы применения методики CAMELS и возможности ее адаптации в практике отечественных банковских учреждений для оценки финансовой несостоятельности.

Финансовая несостоятельность, ликвидность, суммарные обязательства, интегральный показатель, коэффициент вариации, методика CAMELS.

In the article found out advantages and lacks of forecasting financial crisis of the banking institutions and rating methodology CAMELS (methodology NBU), the problems of application of method of CAMELS and possibilities of its adaptation are set in practice of domestic bank institutions for the estimation of financial insolvency.

Financial insolvency, liquidity, total obligations, integral index, coefficient of variation, method of CAMELS.

УДК 336.74.003.12:332.2:631.11(4)

РОЗВИТОК ЕКСПЕРТНОЇ ГРОШОВОЇ ОЦІНКИ ЯК ЦІЛІСНОГО МАЙНОВОГО КОМПЛЕКСУ З УРАХУВАННЯМ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ

О. Б. Жарікова, кандидат економічних наук

Розглянуто розвиток експертної грошової оцінки. Охарактеризовано методичні підходи щодо визначення експертної грошової оцінки як цілісного майнового комплексу з урахуванням зарубіжного досвіду. Представлені економічно обґрунтовані авторські пропозиції щодо вдосконалення оцінки молодих або створюваних фірм.

Експертна, грошова оцінка, метод, підхід, цілісний, майновий, комплекс, зарубіжний, досвід.

З розвитком ринкових відносин оцінка підприємств як цілісних майнових комплексів набуває в Україні дедалі більшого значення. Закон України визначає, що цілісний майновий комплекс – об'єкт, сукупність активів якого забезпечує впровадження окремої господарської діяльності на постійній і регулярній основі. Цілісними майновими комплексами можуть бути структурні підрозділи підприємств (цехи, виробництва, дільниці тощо), які виділяються, в установленому порядку, в самостійні об'єкти і можуть бути зареєстровані як самостійні підприємства [8].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Певний внесок у розроблення методик такої оцінки щодо аграрних підприємств зробили С. І. Кручок [6] та Н. С. Кручок [7]. Однак багато питань, пов'язаних з оцінкою аграрних підприємств як цілісних майнових комплексів, усе ще залишаються невирішеними. З огляду на це, значний інтерес становить зарубіжний досвід, який накопичувався століттями. Серед зарубіжних вчених, які зробили вагомий внесок у теорію і практику оцінювання підприємств (фірм), слід відзначити таких як: Г. Десмонд, Т. Коупленд, С. Керш, Дж. Стонер, Г. Пол [1, 2, 3, 4, 5].

Мета дослідження – обґрунтування застосування методичних підходів визначення експертної грошової оцінки як цілісного майнового комплексу з урахуванням зарубіжного досвіду.

© О. Б. Жарікова, 2014